

UNAPREĐIVANJE SARADNJE - BILTEN

IPA programa prekogranične
saradnje Crna Gora-Albanija i Crna
Gora-Kosovo 2014-2020 i 2021-
2027

Decembar 2024

SVEČANA KOFERENCIJA U TUZIMA - PRVI POZIV U OKVIRU IPA III PROGRAMA CRNA GORA - KOSOVO

SADRŽAJ

Dvadesetprvo izdanje biltena donosi informacije o aktivnostima i događajima koji su sprovedeni u IPA programima prekogranične saradnje Crna Gora - Albanija i Crna Gora - Kosovo* 2014-2020 i 2021-2027. Programe i projektne aktivnosti finansira Evropska unija.

Više informacija o programima možete pronaći u nastavku.

IPA III CBC Program Crna Gora - Albanija

2021-2027

Opšti cilj Programa je promovisati dobrosusjedske odnose, podsticati evropske integracije i doprinijeti društvenom, ekonomskom i teritorijalnom razvoju perkograničnog područja programa poboljšanjem zapošljavanja, mobilnosti radne snage društvene i kulturne inkluzije preko granica i razvoj održivog turizma

Kliknite [ovdje](#) za više informacija.

IPA III CBC Program Crna Gora - Kosovo

2021-2027

Opšti cilj Programa je promovisati dobrosusjedske odnose, podsticati evropske integracije i doprinijeti društvenom, ekonomskom i teritorijalnom razvoju perkograničnog područja programa poboljšanjem zapošljavanja, mobilnosti radne snage društvene i kulturne inkluzije preko granica i razvoj održivog turizma.

Kliknite [ovdje](#) za više informacija.

- Svečana konferencija i informativne sesije u okviru Prvog poziva IPA III Programa Crna Gora - Kosovo 2
- Ugovoreni projekti Četvrtog poziva za projekte Crna Gora - Albanija!.....3
- Vijesti iz projekata finansiranih u okviru Trećeg poziva IPA Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Albanija...3
- Vijesti iz projekata finansiranih u okviru Trećeg poziva IPA Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Kosovo....5
- Prvi sastanak Zajedničkog odbora za nadgledanje održan u Tirani.....9
- Aktivnosti izgradnje kapaciteta potencijalnih aplikacija u okviru IPA III Crna Gora – Albanija.....9
- Bilateralni sastanak između Crne Gore i Kosova održan u Podgorici.....10
- 10. Regionalni forum prekogranične saradnje održan u Budvi.....10

Ova publikacija je izdata uz podršku Evropske unije. Sadržaj ove publikacije je isključiva odgovornost Zajedničkog tehničkog sekretarijata Programa prekogranične saradnje Crna Gora - Albanija i Crna Gora - Kosovo i ne predstavlja nužno stavove Evropske unije.

* Ovakvo imenovanje ne dovodi u pitanje stavove o statusu, i u skladu je sa rezolucijom UNSCR 1244 i Mišljenjem Međunarodnog suda pravde o kosovskom proglašenju nezavisnosti.

Svečana konferencija i informativne sesije u okviru Prvog poziva IPA III Programa Crna Gora - Kosovo

Nakon objave Prvog poziva za dostavljanje predloga projekata u okviru IPA III Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Kosovo 2021-2027, u Tuzima je 23. septembra 2024. godine održana svečana konferencija. Načelnica Direkcije za bilateralne prekogranične programe u Ministarstvu evropskih poslova **Nada Pejović** je na otvaranju pozdravila prisutne i izrazila zadovoljstvo što se danas zvanično objavljuje otvaranje Prvog poziva za dostavljanje predloga projekata u okviru Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Kosovo za period 2021-2027, koji će biti otvoren do 25. oktobra 2024. godine. Ona je ukazala da ovaj Program, sa opredijeljenim sredstvima od 9,7 miliona eura, predstavlja nastavak uspješne saradnje započete prije 12 godina, a njegov krajnji cilj je promocija dobrosusjedskih odnosa i doprinos društvenom, ekonomskom i teritorijalnom razvoju prekogranične oblasti. Pozvala je institucije i organizacije da kroz projekte unaprijede zapošljavanje, mobilnost radne snage, društvenu inkluziju i održivi turizam, čime će se poboljšati uslovi života građana. Dodala je da ova saradnja ne bi bila moguća bez podrške relevantnih ministarstava i Evropske unije, te izrazila uvjerenje da će ona biti još snažnija u narednom periodu.

Fatmire Beriša, v.d. šefa Odsjeka za prekograničnu saradnju u Ministarstvu za administraciju lokalne samouprave je izrazila zadovoljstvo što, u ime Ministarstva, prisustvuje događaju i zahvalila partnerima iz Ministarstva za evropske poslove i Ministarstva finansija Crne Gore na odličnoj saradnji, kao i Delegaciji Evropske unije na kontinuiranoj podršci. Ukazala je na činjenicu da je kroz IPA II, realizovano 24 projekta u ukupnoj vrijednosti od preko 9 miliona eura, i da će za novi poziv biti dostupno 5,4 miliona eura. Dodala je da na info sesijama u Crnoj Gori i na Kosovu zainteresovane institucije mogu dobiti korisne informacije, i naglasila da Zajednički tehnički sekretariat programa ostaje na raspolaganju za svu neophodnu podršku.

Melani Brid, programska menadžerka za prekograničnu saradnju u Delegaciji EU u Crnoj Gori, kazala je da je prekogranična saradnja

osnovna ideja ujedinjene Evrope i da ona ne bi bila ono što jeste da nije ljudi sa različitih strana granica koji su shvatili da zajednički rad koristi i

njima i njihovim državama. Izrazila je čvrsto uvjerenje da su prekogranični programi EU u Zapadnom Balkanu najbolje šeme podrške, jer donose opipljive rezultate društvenom, ekonomskom i teritorijalnom razvoju regiona. Za ovaj poziv za podnošenje predloga, pozvala je potencijalne aplikante da se fokusiraju na prioritete EU i zemalja, posebno na zapošljavanje i socijalnu inkluziju i razvoj turizma i kulturnog naslijeđa.

Jelena Vujadinović iz Ministarstva finansija, Direktorata za finansiranje, ugovaranje i sprovođenje sredstava EU podrške, je zahvalila kolegama iz Ministarstva evropskih poslova i Ministarstva za administraciju lokalne samouprave na kvalitetnoj saradnji, kao i potencijalnim korisnicima koji u kontinuitetu pokazuju zainteresovanje za program prekogranične saradnje Crna Gora – Kosovo. Istakla je da je glavni cilj programa promocija dobrosusjedskih odnosa, podsticanje integracije Unije i doprinos društvenom, ekonomskom i teritorijalnom razvoju programske prekogranične oblasti. Informisala je prisutne da je poziv otvoren 10. septembra 2024. godine i da je rok za slanje projektnih sažetaka 25. oktobar 2024. godine.

Povodom objave Prvog poziva za dostavljanje predloga projekata u okviru Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Kosovo za period 2021-2027, održane su četiri informativne sesije tokom kojih su pravila za podnošenje prijave u okviru Prvog poziva predstavili predstavnici

Direkcije za finansije, ugovaranje i implementaciju fondova pomoći EU (CFCU). Informativne sesije su organizovane u Tuzima 23. septembra, u Beranama 1. oktobra, u Peći 2. oktobra i u Đakovici 4. oktobra 2024. Na informativnim sesijama je prisustvovalo preko 140 učesnika.

Ugovoreni projekti Četvrtog poziva za projekte Crna Gora - Albanija

Implementacija odobrenih projekata u okviru Četvrtog poziva IPA II Programa prekogranične saradnje Crna Gora - Albanija 2014-2020 započela je u decembru. Naime, četiri zajednička projekta institucija i organizacija iz Crne Gore i Albanije odobrena su za finansiranje. Jedan projekat je započeo implementaciju u decembru 2024. godine, dok će ostali početi u januaru 2025. godine.

Ukupna vrijednost podržanih projekata iznosi 1,5 miliona eura, čime je ostvarena maksimalna iskorišćenost dostupnih u fondova u okviru alokacije za 2020. godinu. Realizacija ovih projekata će doprinijeti daljem jačanju odnosa između Crne Gore i Albanije, unapređenju kvaliteta života u prekograničnom području i kreiranju održivih modela saradnje za budućnost.

Vijesti iz projekata finansiranih u okviru Trećeg poziva IPA Programa prekogranične saradnje Crna Gora - Albanija

Aktivnosti u projektu Posao bez granica!

Opština Fuš-Arez je 9. septembra 2024. godine, održala informativnu sesiju sa predstavnicima različitih interesnih grupa iz Fuš-Areza i Malsi e Male. Ova sesija imala je za cilj unapređenje mogućnosti zapošljavanja za mlade, žene, osobe sa invaliditetom i dugotrajno nezaposlene kroz obuke dizajnirane za razvoj ključnih radnih vještina. Tokom sesije predstavljani su ključni aspekti projekta, uključujući Prvu fazu, koja se fokusira na inkubaciju i pružanje finansijske podrške kroz sub-grantove za nove preduzetnike, nakon čega slijedi detaljnija inkubacija u okviru Druge faze. Učesnici su informisani o procesu selekcije kandidata, koji podrazumijeva prethodnu selekciju 20 kandidata (10 iz Albanije i 10 iz Crne Gore), te konačan izbor 10 kandidata (po 5 iz svake zemlje) koji će dobiti podršku za pokretanje svojih biznisa.

Pored toga, tokom novembra 2024. godine na Cetinju je uspješno održan petodnevni program obuke u sklopu aktivnosti projekta *Posao bez granica*. Učesnici su stekli znanja o zelenoj ekonomiji, održivoj poljoprivredi i socijalnom preduzetništvu, dobijajući vrijedne uvide u mogućnosti razvoja karijere u ovim oblastima.

Obuku je vodila **Andrea Novaković**, ekspertkinja za lokalni razvoj iz Hrvatske, koja je učesnike upoznala s praksama cirkularne ekonomije i primjerima samozapošljavanja. Projekat sprovodi Opština Cetinje u saradnji sa NVO ProAct Hub iz Podgorice, Opštinom Fuš-Arez i Institutom za održive politike iz Albanije, s ciljem promocije zapošljavanja i društveno inkluzivnog ekonomskog razvoja.

Biznis forum održan u Budvi

U hotelu Splendid u Budvi je 23. oktobra održan Biznis forum koji je okupio kompanije iz Albanije i Crne Gore radi umrežavanja i poslovne saradnje.

Forum je okupio preduzetnike iz obje zemlje, koji su predstavili svoje proizvode i usluge lokalnim i prekograničnim tržištima. Ovo je bila jedinstvena prilika za umrežavanje, razmjenu iskustava i potencijalne saradnje sa partnerima iz različitih ekonomskih sektora, kao što su turizam, ugostiteljstvo, IT, poljoprivreda i zanatstvo.

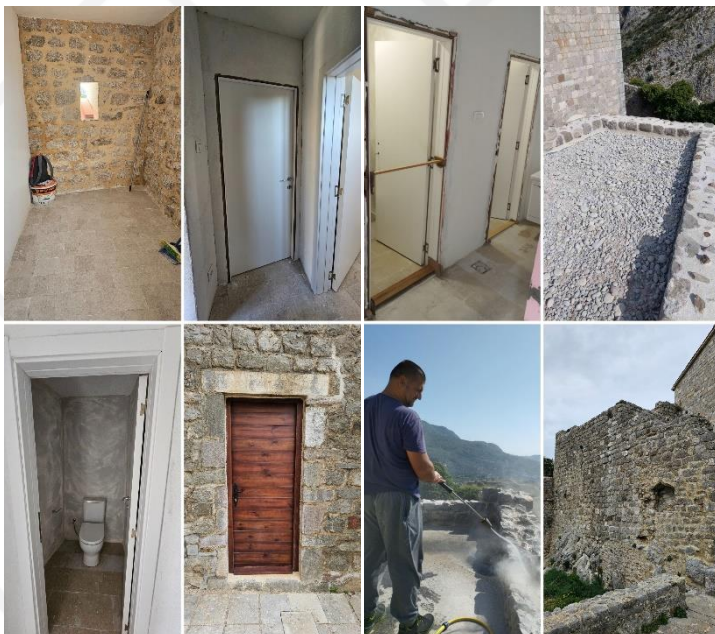
Biznis forum organizovala je Privredna komora Crne Gore u saradnji sa partnerima, uključujući NVO Biznis Start Centar Bar i Albanskom investiciono-razvojnom agencijom (AIDA), u okviru projekta *Vještine za posao Albanija – Crna Gora*. Ovaj događaj je istakao značaj izgradnje poslovnih veza i jačanja regionalne ekonomske saradnje između ove dvije susjedne zemlje.

Radovi na adaptaciji kulturnih dobara u Tropoji i Baru nastavljeni

U okviru projekta *Nova stvarnost kulturne baštine*, prva faza adaptacije Muzeja Bajram Curi uspješno je završena, fokusirajući se na ključne strukturne i funkcionalne aspekte zgrade.

Poboljšanja su uključivala hidroizolaciju krova kako bi se spriječilo prokišnjavaње, gletovanje unutrašnjih i spoljašnjih zidova radi povećanja izdržljivosti, te sanaciju fasade dekorativnim kamenom za obnovljeni izgled.

Pored toga, oštećeni elektro i hidro sistemi su popravljeni, čime je osigurano da infrastruktura funkcioniše sigurno i efikasno. Ovi napori su značajno poboljšali ukupno stanje i funkcionalnost zgrade.

Dodatno, oštećena vrata i prozori su zamijenjeni kako bi se poboljšala sigurnost i izolacija, dok je obloga muzeja obnovljena novim pločama za dodatnu zaštitu i estetski privlačan izgled.

Takođe, u Baru je izvršena adaptacija javnog toaleta, dok su radovi na blagajni i stazi u toku. Kao dio aktivnosti projekta, izrađena je digitalna mapa starog grada Bara.

Radionice o prevenciji šumskih požara

U okviru aktivnosti projekta *Izgradnja pametnih šuma*, tokom decembra, održana je druga radionica u Osnovnoj školi „Kekec“ u Sutormoru. Događaj koji je vodio **Pera Pavlica-Dragišić** je bio fokusiran na edukaciju učenika o zaštiti od požara i prevenciji šumskih požara.

Učenci su učestvovali u interaktivnim demonstracijama vatrogasne opreme, upoznajući se sa alatima i tehnikama koje se koriste za gašenje različitih vrsta požara. Praktično iskustvo obuhvatilo je uvod u savremenu tehnologiju gašenja požara i mjere bezbjednosti.

Radionica je završena kreativnom sesijom, tokom koje su učesnici diskutovali o naučenom i doprinijeli razvoju promotivnih materijala, a sve je kulminiralo grupnim prezentacijama njihovih vizuelnih dizajna.

Inspirativni događaj unapređuje inicijativu za prekogranični rezervat biosfere sliva Skadarskog jezera

Tokom septembra, u orgnizaciji EnvPro i partnera, trodnevni događaj u Podgorici okupio je stručnjake, zainteresovane strane i zvaničnike kako bi unaprijedili održive poslovne prakse i inovativne modele upravljanja biosferskim rezervatima (BR). Skup je naglasio potencijal sliva Skadarskog jezera kao prekograničnog rezervata biosfere, podstičući saradnju između Crne Gore i Albanije.

Događaj je istakao ulogu biosferskih rezervata u podršci održivom razvoju bez nametanja dodatnih restrikcija, omogućavajući zelenu ekonomiju, održivi turizam i učešće lokalnih zajednica. Diskusije su takođe obuhvatile globalnu mrežu za razmjenu znanja, istraživanje, obrazovanje i obuku. Učesnici su cpili inspiraciju iz iskustava etabliranih BR-a u Austriji, Njemačkoj, Češkoj i Italiji, dok su istraživali lekcije iz procesa nominacije Julijskih Alpa i pionirskog BR-a Mura-Drava-Dunav, koji obuhvata pet zemalja.

U saopštenju, državni sekretar za ekologiju, održivi razvoj i razvoj severnog regiona Crne Gore potvrdio je da će dosije za nominaciju sliva Skadarskog jezera za BR biti podniet za nominaciju u septembru 2025. godine. Događaj se poklopio sa Danom ekološke države Crne Gore, što je dodalo značaju diskusije o održivom upravljanju resursima i transnacionalnoj saradnji. Ključni partneri, uključujući UNDP, Delegaciju Evropske unije u Crnoj Gori i UNESCO-ovu kancelariju u Veneciji, naglasili su kritičnu važnost učešća zainteresovanih strana i zajedničkog razvoja. Direktorica EnvPro-a predstavila je konačni cilj projekta: transformaciju korišćenja resursa ka pravičnosti, inkluzivnosti i efikasnosti. Sa više od 150 učesnika, uključujući uvažene govornike i prisutne online, događaj je podstakao značajan dijalog o potencijalu sliva Skadarskog jezera kao BR-a. Pristup koji je fokusiran na zajednicu posebno je istaknut kao pozitivan aspekt, dodatno ojačavajući vrijednost rezervata kao platforme za saradnju i održivi napredak.

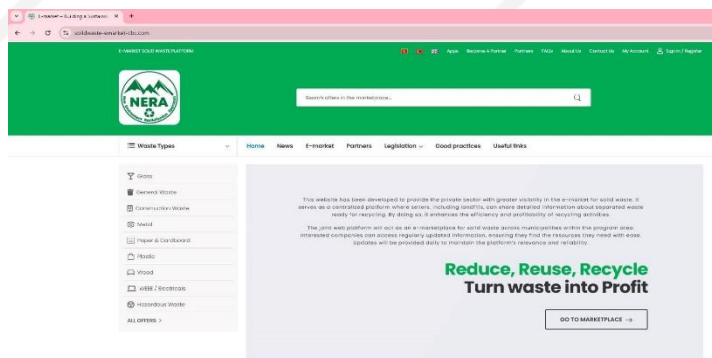
Vijesti iz projekata finansiranih u okviru Trećeg poziva IPA Programa prekogranične saradnje Crna Gora - Kosovo

Tuzi i Peć zajedno za čistije i zelenije gradove

U okviru projekta *NERA* održano je 27 edukativnih sesija sa preko 800 učenika u osnovnim i srednjim školama. Posljednje radionice su održane u periodu septembar – novembar 2024. godine u školama u Tuzima. Tokom radionica, učenici su imali priliku da saznaju više o aktuelnim ekološkim izazovima, kao što su zagađenje vazduha, otpad u prirodi i klimatske promjene, kao i o praktičnim primjerima kako se negativni uticaji na životnu sredinu mogu smanjiti kroz reciklažu, uštedu energije i odgovorno korišćenje resursa. Osim toga, 18. decembra 2024. godine organizovana je edukativna posjeta 20 učenika Osnovne škole „Mahmut Lekić“ reciklažnom centru Deponije d.o.o., u saradnji sa Opštinom Tuzi, Ekološkim odborom škole i „Komunalno-Komunale“ d.o.o.

Zvanično je pokrenut *Solid Waste E-Market*, platforma koja povezuje privatni i javni sektor u okviru programskog područja. Ova inovativna internet stranica omogućava prodavcima čvrstog otpada da predstave svoju ponudu kao dio integrisanog lanca snabdijevanja na tržištu čvrstog otpada. Kupci mogu da se registruju i pretražuju oglase, jednostavno i praktično – online. Istražite platformu sada: www.solidwaste-emarket-cbc.com.

Opština Peć je kompaniji Eco Sig dodijelila novo malo vozilo za sakupljanje otpada kako bi poboljšali svoje usluge i osigurali potrebnu opremu za čistiji i zeleniji grad. Takođe, u Peći je raspodijeljeno 40 kanti u različitim bojama za odvajanje plastike, metala, organskog i papirnog otpada u šest škola i četiri javne institucije.

Pored toga, u okviru projekta su osmišljene i pokrenute aplikacije [Nera - T](#) i [Nera - P](#) kako bi se unaprijedila efikasnost opštinskih službi u upravljanju otpadom i poboljšala komunikacija sa građanima u cilju zaštite životne sredine.

Pratite [stranicu projekta](#) za više informacija.

Radionica za jačanje kapaciteta profesionalaca organizovana u okviru projekta UNEETED

Institut za razvojnu politiku (INDEP) je, u sklopu projekta *UNEETED*, organizovao radionicu za jačanje kapaciteta profesionalaca koja je okupila stručnjake, donosiocje odluka, opštinske zvaničnike i druge aktere iz opština Peć, Dečani i Junik.

Tokom tri dana, predavači i učesnici su diskutovali o izazovima, problemima, rješenjima i preporukama. Preporuke proizašle iz ove aktivnosti biće dostavljene nadležnim organima kako bi služile za poboljšanje socijalnog i ekonomskog položaja NEET grupe na Kosovu.

Pored toga, u sklopu projektnih aktivnosti, organizovan je zajednički seminar u Peći za mlade iz NEET kategorije sa Kosova i iz Crne Gore. Tokom tri dana, učesnici su imali priliku da učestvuju na predavanjima o mogućnostima zapošljavanja, cirkularnoj ekonomiji, ključnim vještinama i aktuelnim trendovima u industriji. Ova radionica je pružila vrijedan prostor mladima da povećaju svoju zapošljivost, bolje upoznaju probleme sa kojima se suočavaju, druže se i pripreme za buduće karijerne prilike.

Projekat *Mladi NEET: nove mogućnosti za posao i povećanje zapošljivosti* – “*UNEETED*” sprovode Institut za strateške studije i prognoze (ISSP), Institut za razvojnu politiku (INDEP), Privredna komora Crne Gore i Opština Mojkovac.

Projekat Bez granica jača regionalnu saradnju i razvoj vještina

U sklopu projekta *Bez granica*, 29. novembra 2024. godine, 10 preduzeća sa Kosova učestvovalo je na sajmu biznisa u Beranama, s ciljem podsticanja regionalne saradnje i promocije ekonomskog rasta. Privredna komora Crne Gore, u partnerstvu sa Privrednom komorom Republike Kosovo, Regionalnim biznis centrom Berane i Institutom za obrazovanje, obuku i istraživanje (ETRI), uspješno je organizovala ovaj događaj.

Pored toga, 1. oktobra 2024. godine, u okviru projekta *Bez granica* započet je licencirani program obuke za turističke vodiče. Šest mladih učesnika prošlo je sveobuhvatan program obuke koji je trajao do decembra 2024. godine, kombinujući teorijska predavanja sa praktičnim terenskim iskustvima u zadivljujućim planinama Rugove. Ova inicijativa

imala je za cilj osposobljavanje mladih za održivo zapošljavanje u prekograničnom regionu.

Projekat *Vještine za održivo zapošljavanje u prekograničnom regionu Crne Gore i Republike Kosovo – Bez Granica!* nastavlja da pruža podršku jačanju kapaciteta i ekonomskoj saradnji u regionu.

Pametna tabla unapređuje prekogranični turizam i promociju kulture u Klini

U sklopu aktivnosti projekta *Kulturna renesansa od Skadarskog jezera do Kosova – TIME TRAVEL*, Fond za razvoj zajednice (CDF) isporučio je pametnu tablu, interaktivni ekran na dodir Direktoratu za kulturu, mlade i sport u Klini.

Ova oprema ima za cilj promociju prekograničnog turizma i podršku razvoju tematskih ruta i inovativnih turističkih proizvoda u okviru projekta. Instalacija pametne table predstavlja snažnu posvećenost korišćenju moderne tehnologije za unapređenje turizma i promociju kulture u ciljnim oblastima projekta.

Novo vozilo za Opštinu Mojkovac radi unapređenja zaštite životne sredine

Opština Mojkovac dobila je novo terensko vozilo nabavljeno u okviru projekta *Prekogranični zeleni dogovor*. Vozilo, koje je namijenjeno Sekretarijatu za urbanizam, stambeno-komunalne poslove i saobraćaj, dopriniće boljem nadzoru odlaganja otpada i zaštiti životne sredine u opštini.

Pored nabavke vozila, glavne aktivnosti projekta uključuju: Obuke za zaposlene u institucijama za zaštitu životne sredine; Seminare i

prezentacije o najboljim praksama EU u upravljanju čvrstim otpadom; Istraživanja sastava otpada i ankete o ekološkoj svijesti i navikama stanovništva; Prekograničnu konferenciju o unapređenju upravljanja otpadom; Kampanje za podizanje ekološke svijesti; Publikacije o ekološkim temama; Ekološke karavane (EKO karavane); i Promociju smanjenja upotrebe plastičnih kesa.

Kroz projekat *Prekogranični zeleni dogovor*, projektni partneri FORS Montenegro, ECMI Kosovo i Opština Berane nastavljaju sa aktivnostima koje imaju za cilj unapređenje zaštite životne sredine u prekograničnom regionu između Crne Gore i Kosova.

U toku su aktivnosti na projektu Evokacija i privlačnost kulturnog nasljeđa

Tokom decembra završeni su konzervatorski radovi na istorijskom hamamu Hadži-bega, čime je osigurano očuvanje ovog vrijednog kulturnog nasljeđa za buduće generacije.

Pored toga, 23. i 24. septembra 2024. godine, u Peći održan je omladinski kamp o kulturnom nasljeđu, kao i medijska konferencija, u okviru projekta *Evokacija i privlačnost kulturnog nasljeđa – hrišćanska antika i tursko kupatilo za kulturni turizam*.

Kamp, koji je organizovan u hamamu Hadži-bega, okupio je studente arhitekture i politehnike iz Podgorice, kao i srednjoškolce likovne umjetnosti iz Peći. Učesnici su razgovarali o saradnji u oblasti kulture i turizma, što je izazvalo pozitivne reakcije i otvorilo mogućnosti za buduća partnerstva.

Projekat takođe uključuje fizičke i virtuelne alate za istraživanje, kako bi kulturno nasljeđe bilo dostupnije široj javnosti.

Eksperti iz javnog sektora, privatni turistički operateri, arhitekta i predstavnici civilnog društva podijelili su svoja znanja tokom kampa i konferencije, naglašavajući značaj regionalne saradnje kroz zajednička arheološka istraživanja, edukativne aktivnosti i promociju kulture.

Ključne inicijative projekta uključuju očuvanje hrišćanskih antikviteta u Tumbaricama (Berane) i restauraciju hamama Hadži-bega u Peći, koristeći napredne tehnologije poput 3D modeliranja za dokumentaciju i promociju ovih lokaliteta.

Pogledajte video sa omladinskog događaja [ovdje](#).

Jačanje prekograničnog turizma: Kosovska delegacija istražuje ruralne ljepote Crne Gore

Dana 27. i 28. oktobra 2024. godine, RDA-West je organizovala studijsko putovanje u Crnoj Gori u okviru projekta *Transformacija naših sela u turističke destinacije* koji finansira EU.

Cilj putovanja bio je da se učesnici sa Kosova, uključujući turističke organizacije, sportska i rekreativna udruženja, ugostiteljske operatere, novinare i blogere, upoznaju s ruralnim turističkim ponudama Crne Gore i podstaknu saradnju između sličnih organizacija s obje strane granice.

Učesnici su obišli ruralne i agro-turističke destinacije u selima opština Berane, Andrijevića i Plav. Takođe su učestvovali na sajmu ruralnog turizma u Plavu, gdje su imali priliku da se upoznaju s operatorima koji su dio mreže ruralnog turizma Crne Gore. Razmjena iskustava i ideja tokom dvodnevog putovanja doprinijela je boljoj saradnji među akterima, promociji zajedničkih turističkih i ugostiteljskih proizvoda te povećanju broja posjetilaca u ovom prekograničnom regionu. U okviru projekta izrađeno je pet priručnika namijenjenih korisnicima s Kosova kako bi se podržao razvoj ruralnog turizma. Poboljšana je turistička infrastruktura na 15 ruralnih lokacija, uključujući osam u Crnoj Gori i sedam na Kosovu. Duž tematskih ruta postavljene su klupe, cvjetne dekoracije, parking prostori za bicikla, igrališta i 15 informativnih znakova. Pružena je podrška za 20 porodica, po deset u svakoj zemlji, za uređenje dvorišta i postavljanje prostora za gastronomske usluge, pri čemu su neki radovi završeni, dok su drugi u toku zbog nadogradnje objekata.

U sklopu projekta organizovana su četiri promotivna događaja, dva u Crnoj Gori i dva na Kosovu, s fokusom na promociju ruralnog turizma. Glavni događaji održani su u Plavu i Peći tokom oktobra i novembra 2024. godine, dok su dodatne tematske aktivnosti na ruralnim lokacijama istakle bogat turistički potencijal ovog prekograničnog regiona.

Trodevna obuka za institucije socijalne zaštite i zapošljavanja

Od 28. do 30. oktobra, predstavnici institucija socijalne zaštite i zapošljavanja iz Crne Gore i Kosova učestvovali su u trodnevnoj obuci usmjerenoj na podršku ranjivim grupama u procesu socijalne inkluzije i zapošljavanja.

Cilj obuke bio je unapređenje vještina i znanja profesionalaca kroz razmjenu najboljih praksi i praktičnih rješenja. Ova aktivnost realizovana je u okviru projekta *U zapošljavanju, obrazovanju, obuci – IN EET*, koji sprovode NVO Juventas iz Crne Gore i NVO Labyrinth s Kosova.

Prekogranična eko-staza od Peći do Kolašina

U okviru projekta Turizam za budućnost, partneri NVO REA Priština, Planinarski savez „Đeravica“, Opština Kolašin i Institut za preduzetništvo i ekonomski razvoj organizovali su 1. i 2. oktobra 2024. godine prekograničnu avanturu Eko-stazom od Peći (Kosovo) do Kolašina (Crna Gora). Učesnici su krenuli na putovanje kako bi istražili prirodne ljepote, lokalne tradicije i autentične kulinarske specijalitete oba regiona. Cilj ove inicijative bio je promocija eko-turizma i jačanje prekogranične saradnje između Kosova i Crne Gore kroz održive turističke aktivnosti.

Najznačajniji trenuci obuhvatili su planinarenje, degustaciju lokalne hrane u seoskim domaćinstvima, uključujući *Ariu* i *Kullu e Rugovasi* na Kosovu, te domaćinstva Jokić i Kljajić u Crnoj Gori. Učesnici su takođe imali priliku da se upoznaju s pčelarstvom i tradicionalnim zanatima, potpuno uranjajući u kulturu i način života ovog regiona.

Smještaj je bio organizovan u Eko Katunu Martinović u Kolašinu, gdje su učesnici uživali u seoskom gostoprimstvu i lokalnim specijalitetima.

Pogledajte video sa događaja [ovdje](#).

Prvi sastanak Zajedničkog odbora za nadgledanje održan u Tirani

Prvi sastanak Zajedničkog odbora za nadgledanje (ZON) IIPA III programa prekogranične saradnje Crna Gora - Albanija 2021-2027 održan je 16. Septembra u Tirani.

Tokom sastanka, usvojen je Poslovnik o radu ZON-a, kojim su utvrđene nove odgovornosti ZON-a u okviru IPA III programa, kao i preuzimanje zadataka iz IPA II. Takođe, predstavljen je IPA III program za Crnu Goru i Albaniju za period 2021-2027, a usvojen je i prijedlog finansijske alokacije, tematskih prioriteta, specifičnih ciljeva, aktivnosti i ciljnih korisnika za prvi poziv za projekte u okviru IPA III.

Aktivnosti izgradnje kapaciteta potencijalnih aplikanata u okviru IPA III Crna Gora - Albanija

Zajednički tehnički sekretarijat je u saradnji sa Ministarstvom evropskih poslova Crne Gore, Ministarstvom finansija Crne Gore – Direktoratom za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći (CFCU) i Državnom agencijom za starteško planiranje i kordinaciju pomoći Republike Albanije organizovao trodnevne obuke na temu upravljanja projektnim ciklusom za potencijalne aplikante iz programske oblasti Crne Gore i Albanije. U periodu novembar – decembar 2024. godine, u okviru pripremnih aktivnosti prije objavljivanja Prvog poziva u okviru IPA III Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Albanija, organizovane su tri obuke na temu izrade predloga projekata u skladu sa pravilima EU. Naime, dvije obuke za upravljanje projektnim ciklusom bile su namijenjene samo za lokalne vlasti programskog područja iz Crne Gore i Albanije i održane su u Kolašinu u periodu od 20. do 22. novembra za crnogorske opštine i u Skadru u periodu od 18. do 20. decembar 2024. godine za lokalne i regionalne vlasti iz Albanije.

Takođe, jedna obuka koja je održana u period od 27. do 29. novembra 2024. godine u Ulcinju, bila je posvećena drugim potencijalnim aplikantima iz Crne Gore, dok je obuka za ostale potencijalne iz Albanije je predviđena da se održi u februaru 2025. godine.

Aktivnosti izgradnje kapaciteta su posebno osmišljene da pripreme potencijalne aplikante za predstojeći Poziv u okviru IPA III Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Albanija 2021-2027, a obukama je prisustvovao 61 učesnik. Cilj ovih obuka bio je razvoj i jačanje kapaciteta lokalnih vlasti i drugih potencijalnih aplikantata iz programske oblasti Crne Gore i Albanije u oblasti izrade i pripreme predloga projekata.

Bilateralni sastanak između Crne Gore i Kosova održan u Podgorici

U Podgorici je 1. novembra 2024. godine održan bilateralni sastanak između upravljačkih struktura Crne Gore i Kosova. Sastanak je organizovan radi diskusije o IPA III CBC Programu Crna Gora - Kosovo 2021-2027, kao i o važnim novostima u vezi sa sporazumom o partnerstvu i tekućim Prvim pozivom za projekte.

10. Regionalni forum prekogranične saradnje održan u Budvi

U organizaciji projekta *Izgradnja prekograničnih institucija CBIB+3* u Bečićima je od 25 – 27. septembra 2024. godine održan 10. Regionalni forum prekogranične saradnje.

Ovaj značajan događaj okupio je učesnike iz regiona i Evropske unije, uključujući predstavnike ministarstava zaduženih za koordinaciju programa prekogranične saradnje iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Kosova, Sjeverne Makedonije i Srbije, kao i predstavnike Evropske komisije.

Regionalni forum je otvorio Generalni direktor Direktorata za evropsku teritorijalnu saradnju u Ministarstvu evropskih poslova **Miloš Marković**, koji je izrazio zadovoljstvo što je Crna Gora domaćin ovako važnog regionalnog događaja.

Tokom događaja predstavljena su dostignuća i status IPA II i IPA III Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Albanija i Crna Gora – Kosovo.

Pored toga, jedna sesija bila je posvećena vidljivosti i komunikaciji programa prekogranične saradnje, kao i predstavljanju najboljih praksi koje koriste IPA-IPA CBC programi. Tokom ove sesije predstavljeni su rezultati, naučene lekcije i najbolje prakse u oba programa: Crna Gora – Albanija i Crna Gora – Kosovo.

Operativne strukture programa (kliknite logo kako bi posjetili njihovu internet stranicu)

Ministarstvo
evropskih
poslova

Montenegro
Ministry of Finance
Directorate for Finance and Contracting
of the EU Assistance Funds

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government

Ministria e Administrimit të Pushtetit Lokal
Ministristroo Administracjës Lokalme Samouprave
Ministry of Local Government Administration

Zajednički tehnički sekretarijat – **Sjedište**
Adresa: Beogradska 17, 81 000 Podgorica, Crna Gora
Telefon: + 382 20 240 784; + 382 20 240 631;

Sanja TODOROVIC
Šefica Zajedničkog tehničkog sekretarijata
E-mail: sanja.todorovic@jts-mne-alb-mne-kos.org

Maja RADOVIC
Službenik za finansije i nabavke
E-mail: maja.radovic@jts-mne-alb-mne-kos.org

Nikola DJONOVIC
Projektni službenik
E-mail: nikola.djonovic@jts-mne-alb-mne-kos.org

Almir CAUSEVIC
Projektni službenik
E-mail: almir.causevic@jts-mne-alb-mne-kos.org

Petar BELADA
Administrativni asistent
E-mail: petar.belada@jts-mne-alb-mne-kos.org

Zajednički tehnički sekretarijat – **Kancelarija Antene Skadar**
Adresa: Rruga Ndoc Çoba, br 1 Skadar, Albanija
Telefon: + 355 22 80 20 80;

Nersada MANDIJA
Projektna službenica u Anteni
E-mail: nersada.mandija@saspac.gov.al

Zajednički tehnički sekretarijat – **Kancelarija Antene Priština**
Adresa: Ulica Tirana, ulaz D, V sprat, broj 53, (kompleks PRIME), 10 000 Prishtina, Kosovo

Gazmir RACI
Projektni službenik u Anteni
E-mail: gazmir.raci@jts-mne-alb-mne-kos.org

www.cbc-mne-alb.org | www.cbc-mne-kos.org

@cbc.mne.alb

@cbc_mne_alb

@cbc.mne.kos

@cbc_mne_kos

Cross-Border
Cooperation

Funded by
the European Union

Montenegro – Albania

Cross-Border
Cooperation

Funded by
the European Union

Montenegro – Kosovo